

8. School and Youth Programs on the Net journey Forever. - <http://www.kidlink.org>
9. Стівенсон Дуглас К. Життя та організації в США. -<http://www.nalogos.kiev.ua/fulltext.html?id=485>
10. Право самоврядування. - <http://www.upravlenie.sit.ua.com/act.php?post+4>
11. Review of the regulatory context for public participation. - http://www.communicationnearco2.eu/.../review_of_the_regulatory_context_for_public_participation
12. U.S. Department of Education, Office of Educational Research and Improvement, Office of Educational Technology Parents Safety http://www.edtechpolicy.org/.../generalIntment_Safety_Programming_8_3-05_ICAC.pdf

РЕЗЮМЕ

В статье даётся характеристика общественно-педагогического партнерства как научного феномена; анализируются его основные формы и виды; определяется роль общественно-педагогического партнерства в инновационном развитии американской средней школ; конкретизированы методы использования американского опыта общественно-педагогического партнерства в модернизационных изменениях украинской средней школы.

Ключевые слова: общественно-педагогическое партнерство, инновационное развитие, образовательная инновация.

SUMMARY

The role of public and pedagogical partnership in the innovative changes of the secondary school of USA; analysis the public and pedagogical partnership as the scientific phenomenon, description of partnership's forms and subjects; methods use of USA innovations in the modern Ukrainian secondary school are discussed in this article.

Key words: socio-educational partnership, innovative development, educational innovation.

УДК 37.014.5 «19/20» (410)

О.Ю. Особливець

Сумський державний педагогічний університет

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ В ОСТАННІЙ ЧВЕРТІ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ (ПЕРЕХІД ВІД ІДЕЙ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ДО ІДЕЙ ПЕРСОНАЛІЗАЦІЇ)

У статті досліджено мотиви і шляхи здійснення освітніх реформ у Великобританії, що відбувалися в останній чверті ХХ – на початку ХХІ сторіччя. Проаналізовано причини, цілі, суперечності та проблеми освітніх реформаційних перетворень, здійснена характеристика передумов переходу до ідей персоналізації навчального процесу.

Ключові слова: освітня реформа, персоналізація навчального процесу, глобалізація, освітня політика, стандартизація, загальноєвропейський освітній простір.

Посилення ролі освіти в сучасному світі пояснюється світовими тенденціями економічного та суспільного розвитку, які держава має враховувати, формуючи свою освітню політику особливо в умовах

створення загальноєвропейського освітнього простору. Саме тому є актуальним аналіз освітньої політики країн Західної Європи, дослідження процесу формування та розвитку освітньої політики в західноєвропейській традиції, а також вивчення досвіду здійснення освітньої політики в Європі на сучасному етапі. Щодо цього особливо цікавим є досвід такої західноєвропейської країни, як Великобританія, що пояснюється двома причинами. По-перше, ця країна ставить основу однієї з базових освітніх моделей, а саме англосаксонську, по-друге, вона є одним з ініціаторів створення єдиного європейського освітнього простору (Сорбонна, 1998 р.).

Ставлячи на економічну інтеграцію та пройшовши шлях від періоду початкового осмислення до радикального оновлення цільових, змістовних, організаційних та процесуальних характеристик системи освіти, Великобританія здобула унікальний досвід у формуванні реформаційної політики у сфері освіти.

Мета статті – проаналізувати мотиви та шляхи здійснення освітніх реформ у Великобританії, охарактеризувати підходи, суперечності та проблеми британських освітніх реформаційних перетворень.

Проблемам реформування різних компонентів шкільної освіти Великобританії присвячені праці таких вітчизняних компаративістів, як К. Гаращук, Н. Лавриненко, О. Локшина, О. Матвієнко, Л. Пуховська, А. Сбруєваа також наукові праці провідних британських теоретиків освіти, зокрема С. Болла, С. Говарда, Дж. Еванса, Ч. Лідбітера, Дж. Фітца, Д. Харгрівза та ін.

До 1988 року шкільна освіта Великобританії функціонувала на засадах, обґрунтованих законом 1944 року (Освітній акт Батлера). Цей документ вніс структурно – організаційні зміни в систему шкільної освіти Великобританії, проголосивши необхідність у забезпеченні всіх громадян країни середньою освітою [14].

Починаючи з 90-х років минулого століття, під тиском глобалізаційних проявів, освіта починає трактуватися як джерело конкурентоспроможності. Як зазначає О. Локшина, динаміка розвитку Великобританії в умовах глобалізації на засадах неолібералізму вимірюється не забезпеченням високого рівня соціальних цінностей та гарантій, а передусім економічними досягненнями в умовах глобалізації ринків [2, 19]. Освіта у цьому контексті зазнає значного впливу, оскільки розглядається як інструмент отримання прибутків у ринкових умовах.

Інвестиції в людський капітал, насамперед в освіту, для підготовки висококваліфікованої робочої сили починають розглядатися як визначальний показник економічного успіху країни. За цих умов відбувається: поширення ринкових механізмів конкуренції в освіту; трансформація освітніх установ на інституції з надання послуг; акцент на продуктивності та одержаних результатах, децентралізація управління освітою тощо. Наголошується на якості освітніх послуг – якісна освіта розглядається не як соціально-культурний капітал, а як необхідна умова економічного розвитку, вкладання грошей у людські ресурси через освіту. Зазначене дає змогу розглядати освітні трансформації 90-х років XX ст. за критеріями «освітніх реформ якості», що зосереджують увагу на результатах використання ресурсів, які вкладаються в освіту. Реформування середньої освіти Великобританії на початку 90-х років спрямовувалося на «підвищення освітніх стандартів на всіх рівнях освіти; досягнення найефективнішого повернення вкладених в освіту ресурсів та підвищення звітності» [2, 19].

Освітні реформи у Великобританії у 90-х роках XX століття були невід’ємними складовими комплексу соціально-економічних реформ, що здійснювалися урядом М. Тетчер. Ключовими напрямками освітньої реформи стали «стандарти» та «вибір» [4].

У 1988 році уряд М. Тетчер ужив низку заходів для того, щоб забезпечити високий рівень освітніх стандартів. Відповідно до «Акта Бейкера» було запропоновано ввести Національний навчальний план, основною метою якого була стандартизація змісту навчання в середніх школах. Національний навчальний план мав забезпечити «збалансований та широкий зміст освіти», який: а) забезпечує можливості кожного учня вчитися та досягати успіхів у навчанні; б) сприяє духовному, моральному, соціальному та культурному розвитку учнів та готує їх до відповідальності та досвіду дорослого життя; в) відповідає потребам та здібностям кожного окремого учня [13].

Необхідно зазначити, що структурні реформи шкільної освіти Великобританії були зумовлені впливом неоліберальної теорії освітнього вибору як концептуальної основи консервативних структурних інновацій в освітній системі країни. Як зауважує К. Гаращук, головними принципами інновацій були такі:

- відмова від трактування освіти як пріоритетного суспільного блага та віддання переваги її трактуванню як приватного блага;
- запровадження ринкових механізмів освітніх змін, а саме:
 - а) конкуренція між провайдерами освітніх послуг; б) вільний вибір освітніх послуг споживачами; в) звітність провайдерів перед споживачами; г) фінансування державою не провайдерів, а споживачів освітніх послуг;
- усунення існуючих законодавчих перешкод до вільного здійснення освітнього вибору в межах державних освітніх закладів;
- суттєве розширення можливостей освітнього вибору шляхом здійснення численних структурних інновацій, наслідком яких є утворення нової, альтернативної освітньої пропозиції;
- підвищення рівня автономності діяльності школи та її відповідальності за досягнуті результати перед споживачами освітніх послуг;
- розмивання меж між державною та приватною школою, що стосується передусім джерел фінансування навчальних закладів та форм їх звітності;
- скорочення учнівських контингентів державної школи та зростання контингентів приватної школи за рахунок фінансової підтримки державою вільного вибору навчального закладу споживачами освітніх послуг [1, 1].

З приходом до влади уряду лейбористів на чолі з Тоні Блером у 1997 році, питання щодо реформування освітньої галузі Великобританії стало одним із пріоритетних завдань уряду. Ще у 1996 році, виступаючи на передвиборній партійній конференції, Т. Блер заявив: «Спитайте мене про три головні пріоритети для мого уряду, і я вам відповім: освіта, освіта і ще раз освіта» [12, 501]. Така увага до проблем освіти може бути пояснена основними для нових лейбористів чинниками: світовою глобалізацією економіки та проблемами соціального вилучення (social exclusion), що розумілося як брак можливостей для повноцінної участі у житті суспільства. З цього приводу Т. Блер писав у своєму передвиборному маніфесті: «Я хочу, щоб Британія була країною з економікою, яка є однією з найбільш динамічних у світі. Наші співвітчизники, їх інтелект, витримка та креативність є одними з найкращих, саме тому ми повинні розвивати ці здібності і у такий спосіб вивести нашу країну у світові лідери» [5, 57].

Партійні декларації, заявлені під час виборів, були конкретизовані та легітимізовані у деяких освітніх законах, перший з яких побачив світ через три тижні після того, як новий уряд почав виконувати свої обов'язки (Education (Schools) Act, 1997). Після цього Освітнього Закону у липні 1997 року була опублікована Біла книга «Висока якість у школах» (White Paper «Excellence in Schools»), в якій містилось широке коло ініціатив у всіх сферах шкільної та дошкільної освіти, а саме: а) запровадження нового підходу до групування учнів у школах відповідно до їх здібностей; б) забезпечення належної підтримки шкіл з боку Зон освітньої дії; в) подальший розвиток інформаційних та комунікативних технологій як однієї з базових національних стратегій; г) забезпечення шкіл сучасними навчальними ресурсами; д) уведення нових форм підтримки молодих учителів та навчання директорів шкіл; е) розробка кожною школою ефективної стратегії підвищення освітніх стандартів, тощо [6].

Не останнє місце в освітніх реформах неолейбористів посідав розвиток британських регіонів, оскільки внаслідок економічної та політичної діяльності попередників, країна розділилася на області з високим рівнем розвитку, і ті, що переживали спад. Уряд Т. Блера започаткував кілька проектів, спрямованих на розв'язання цієї складної проблеми. Основне місце в реалізації цих проектів посіла програма «Висока якість освіти в містах» (Excellence in Cities). До плану дій цієї програми входило: а) запровадження Зон освітньої дії; б) радикально нові підходи забезпечення освітніх потреб обдарованих і талановитих дітей, які не отримують належної уваги у школах занедбаних регіонів; в) втілення мети відповідності навчання здібностям кожного окремого учня; г) використання новітніх інформаційних технологій у процесі навчання; д) розвиток літніх шкіл та позашкільних програм; е) створення шкіл-маяків з метою поширення кращого педагогічного досвіду шляхом наставництва та підвищення кваліфікації вчителів [7].

Після перемоги на виборах у 2001 році, ідеї партійного маніфесту лейбористів дістали розвиток в Освітньому Законі 2001 року (Education Act 2001) та в деяких інших офіційних документах («White Paper: Schools Achieving Success», «Green Paper: 14–19: Extending Opportunities, Raising Standards», «Green Paper: Schools: Building on Success»). Їх провідні ідеї були такі: досягнення вищої якості освіти шляхом удосконалення

викладання та навчання; забезпечення належної підтримки талановитої та обдарованої молоді; допомога вчителям у боротьбі з поганою поведінкою та невідвідуванням занять учнями; задоволення освітніх потреб кожного учня; забезпечення гнучкості шкільної системи; заохочення шкіл поширювати позитивний досвід; надання більшої адміністративної та фінансової автономії школам; підтримка вчителів; забезпечення високих освітніх стандартів; урізноманітнення змісту навчання на старшому етапі; запровадження професійно орієнтованих предметів тощо [8; 9; 10].

Початок каденції третього уряду Т. Блера, яка розпочалася у 2004 році, був позначений низкою реформаційних ініціатив в освітній галузі. Ці ініціативи дістали розвиток в офіційному документі «White Paper: Higher Standards, Better Schools for All», до них можна віднести такі: 1) шкільна система, сформована та вдосконалена батьками; 2) доступ до якісної освіти для кожної дитини; 3) вільний вибір школи батьками та учнями; 4) допомога та підтримка шкіл з боку місцевої влади; 5) шкільна дисципліна; 6) персоналізація освіти [11, 45].

На нашу думку, серед вищезазначених ініціатив особливу увагу необхідно приділити аспекту персоналізації освіти, адже саме цей підхід обґрунтовує необхідність забезпечення відповідності навчання освітнім потребам кожного окремого учня. Для досягнення мети персоналізації освіти третій уряд Т. Блера запропонував такі кроки:

- приділення особливої уваги тим дітям, які відстають від програми з англійської мови та математики, тоді як обдаровані й талановиті діти повинні отримувати додаткову інтелектуальну стимуляцію;
- забезпечення всіх дітей доступом до додаткової підтримки або додаткового навчання з окремих дисциплін або видів діяльності, до яких вони мають інтерес або здібності;
- забезпечення кожної школи підтримкою та керівництвом для вдосконалення викладання предметів досвідченими та ініціативними вчителями;
- запровадження у школах центрів підтримки учнів, у яких виникають особливі труднощі у процесі навчання, включаючи дітей, які належать до національних меншин, дітей-інвалідів, дітей-сиріт та ін.;
- розширення навчального плану в середній школі, для того щоб умотивувати більше учнів вивчати ті дисципліни, які їм подобаються;

- запровадження маленьких груп або індивідуального навчання для тих, хто цього потребує, не як заміни навчання у класі, а які інтегральної частини навчання дитини;
- забезпечення дітей доступом до великої кількості навчальних можливостей поза шкільною програмою, включаючи курси, що проводяться на вихідних та під час канікул, а також навчання за допомогою всесвітньої мережі Інтернет;
- заохочення вчителів використовувати новітні методи викладання, спрямовані на розвиток потенціалу кожного окремого учня;
- розміщення у класах дітей з однаковими здібностями та рівнем знань з метою досягнення продуктивнішого навчання;
- надання можливості старшим школярам поєднувати академічне навчання з професійним з метою підготовки до навчання у вищих навчальних закладах та ефективного планування майбутньої кар'єри;
- використання новітніх інформаційних технологій як у класі, так і для поєднання роботи у класі та вдома [11, 45].

Отже, загалом освітні реформи останньої чверті XX – на початку XXI століття у Великобританії можна охарактеризувати як такі, що керувалися стратегією пошуку балансу між суспільним і приватним інтересом. Причини значної уваги до проблем освіти треба шукати у прагненні уряду підготувати у Британії висококваліфіковану робочу силу, здатну конкурувати на світовому ринку. Адже відповідна освіта – це шлях до подолання бідності й проблем соціального вилучення, розширення меж соціальної мобільності й шанс для кожної людини реалізувати себе в сучасному інформаційному суспільстві. Крім того, сучасні реформаційні перетворення в галузі освіти у Великобританії мали на меті підвищення якості освітньої системи, а також задоволення освітніх потреб кожного громадянина як споживача освітніх послуг. На нашу думку, цієї мети можна досягти тільки шляхом персоналізації освіти, головним принципом якої є такий підхід до навчання, в якому головним пріоритетом є кожен окремий учень, його потреби та інтереси, а сам процес навчання формується особливостями, прагненнями та досвідом учнів поряд з ґрунтовними знаннями з навчальних предметів. Ми вважаємо, що саме це зумовило перехід від

ідей стандартизації до ідей персоналізації в освітній політиці Великобританії на початку ХХІ століття.

Перспективним може бути дослідження персоналізації освіти як однієї з базових ідей реформування шкільної освіти в сучасній Великобританії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гаращук К. Концептуальні основи розвитку альтернативної освітньої пропозиції в контексті структурних інновацій сучасної англійської школи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/1919/1/8.pdf>
2. Локшина О. Еволюція реформ шкільної освіти в країнах Європейського Союзу / О. Локшина // Шлях освіти. – 2006. – №4. – С. 18–21.
3. Сбруєва А. «Третій шлях» реформування англійської школи та його оцінки в контексті неоліберальної ідеології / А. Сбруєва // Педагогічні науки: зб. наук. праць. – Ч. І. – Суми, 2002. – С. 233–246.
4. Ball S. et al. Education policy in England. Changing modes of regulation: 1945–2001. Changes in Regulation Modes and Social Reproduction of Inequalities in Education Systems: A European Comparison. Deliverable 2. / Ball S. – London : Institute of Education and King's College, University of London, 2002. – 44 p.
5. Blair T. New Britain – My Vision of a Young Country / Blair T. – London, 1996. – 110 p.
6. Department for Education and Employment. Excellence in Schools. London : HMSO, 1997. – Режим доступу : www.dfes.gov.uk
7. Department for Education and Employment. Excellence in Cities. London : HMSO, 1997. – Режим доступу : www.dfes.gov.uk
8. Department for Education and Employment. Green Paper: 14–19: Extending Opportunities, Raising Standards. – London : HMSO, 2001. – Режим доступу : www.dfes.gov.uk
9. Department for Education and Employment. Green Paper: Schools: Building on Success. London : DfEE, 2001. – 89 p.
10. Department for Education and Employment. White Paper: Schools Achieving Success. – Annesley, Nottinghamshire : DfEE Publications, 2001. – 73 p.
11. Department for Education and Employment. White Paper: Higher Standards, Better Schools for All. – Crown Copyright, 2005. – 104 p.
12. Rentoul J. Tony Blair. Prime Minister / Rentoul J. – London, 2001. – 550 p.
13. Thatcher M. General Election Press Conference. Conservative Party Archive / Thatcher M. – May 27. – 1987 – Режим доступу : www.margaretthatcher.org
14. The Butler Act. Cabinet Papers. – Режим доступу : www.nationalarchives.gov.uk/cabinetpapers/themes/butler-act.htm#The Education Act

РЕЗЮМЕ

В статье исследованы мотивы и пути осуществления образовательных реформ в Великобритании, которые происходили в последней четверти XX – в начале XXI столетия. Проанализированы причины, цели, противоречия и проблемы образовательных реформационных преобразований, осуществлена характеристика предпосылок перехода к идеям персонализации учебного процесса.

Ключевые слова: образовательная реформа, персонализация учебного процесса, глобализация, образовательная политика, стандартизация, общеевропейское образовательное пространство

SUMMARY

The article is devoted to the research of the incentives and ways of educational reforms in Great Britain in the last quarter of the XX – the beginning of the XXI century. The reasons, the aims, the contradictions and the problems of educational transformations are analyzed and the prerequisites of the transition to the ideas of personalization are described.

Key words: educational reforms, personalization of education, globalization, education policy, standardization, the European educational space.

УДК 130.2:316.42.001.11(045)

І. О. Сандригайло

СумДПУ ім. А. С. Макаренка

ДІАЛОГ КУЛЬТУР У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито зміст поняття діалог культур у контексті глобалізації та інтернаціоналізації вищої освіти; досліджено різні погляди відносно діалогу культур; обґрунтовано необхідність діалогу культур як умови самозбереження людства у контексті глобалізації та інтернаціоналізації вищої освіти.

Ключові слова: діалог, діалог культур, інтернаціоналізація, глобалізація, лібералізація, вестернізація, вища освіта.

Постановка проблеми. Поняття «діалогу культур» стало дуже актуальним за сучасної реальності, оскільки характеризується процесами глобалізації та інтернаціоналізації, що активно відбуваються в системі вищої освіти.

Сьогодні жодною країною й жодним суспільством соціальні групи й індивіди не сприймаються як замкнуті й самодостатні феномени. Вони включені до загальних відносин. Загальний взаємозв'язок, взаємообумовленість і відносин є характеристикою вкрай складних і суперечливих процесів глобалізації.

Глобалізація – це загальний і багатобічний процес культурної, ідеологічної та економічної інтеграції держав, державних об'єднань, національної й етнічної єдності, що є супутнім явищем сучасної цивілізації.